

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA REPUBLIKE HRVATSKE ZA RAZDOBLJE 2014. – 2020.

FINANCIJSKI INSTRUMENTI ZA RURALNI RAZVOJ

Svibanj 2018.

SADRŽAJ

- 1. MP
 - FI općenito
 - Pravni okvir
 - Ex ante procjena
 - FI mjere
 - Sustav provedbe
 - Državne potpore
 - Ilustrativni primjeri
- 2. HAMAG
 - FI proizvodi
- 3. HBOR
 - FI proizvodi

UVODNO

- FI su **jedan od oblika potpore**, način pružanja financijske podrške projektima/ulaganjima: kada predstavljaju
 - optimalni način pružanja financijske potpore
 - najbolju opciju dobrog financijskog upravljanja
- FI nisu prikladni za sve vrste ulaganja/projekata:
⇒ **financijska (samo)održivost ulaganja**: nužan element je **aktivnost stvaranja prihoda/ušteda** za osiguravanje otplate ulaganja (koje ne može osigurati dostatno financiranje na tržištu)
- odluka o korištenju FI kao oblika potpore je na UT

FINANCIJSKI INSTRUMENTI PRR-A

- oblik potpore/način financiranja kojim se pruža financijska podrška iz PRR 2014.-2020.
- u formatu povoljnih zajmova, jamstava i kredita za ruralni razvoj
- omogućavaju rast i razvoj poljoprivrednog, prehrambenog i šumarskog sektora

KORACI DO FI PRR (MP)

Uspostava sustava provedbe FI i potpisivanje Sporazuma o financiranju s tijelima koja provode FI

(sporazumi UT/APPRRR/TPFI potpisani – travanj 2018.)

Obavezna izrada ex-ante procjene opravdanosti korištenja financijskih instrumenata

*(finalizirana i usvojena – ožujak
2018.)*

Izmjena PRR-a kojom se uvodi mogućnost korištenja FI

(izmjena programa podnesena)

EX ANTE PROCJENA

- obvezni preduvjet uspostave FI temeljem Uredbe (EU) br. 1303/2013 (CPR - Čl. 37)
- pripremljena u suradnji s EIB-om kao pružateljem usluga
- usvojena u ožujku 2018.
- sažetak nalaza i studija javno objavljeni na ruralnirazvoj.hr

ZAKLJUČCI EX-ANTE PROCJENE

- identificirano postojanje neostvarenog kreditiranja u sektoru poljoprivrede, prerade i šumarstva (4.1., 4.2., 6.4. i 8.6.)
- godišnja razina neostvarenog financiranja procijenjena je na:
 - 465 mil EUR u sektoru poljoprivredne proizvodnje
 - 768 mil EUR u prerađivačkom sektoru i
 - 52 mil EUR godišnje u šumarskom sektoru

ZAKLJUČCI EX-ANTE PROCJENE: POTREBE

- neki od razloga koji otežavaju pristup financiranju:
 - nedostatni instrumenti osiguranja
 - selektivan pristup financiranju od strane banaka
 - visoke kamatne stope
 - naknade za obradu kredita i troškovi polica osiguranja povećavaju troškove kredita
 - nedostatak vlastitog učešća

ZAKLJUČCI EX-ANTE PROCJENE: POTREBE

- očekivane potrebe za financiranje:
 - kreditiranje obrtnih sredstava
 - refinanciranje
 - kupnja opreme ili nematerijalne imovine
 - kupnja stoke i jednogodišnjeg bilja
 - kupnja poslovnih prostora
 - kupnja prostora za proizvodnju
 - najam opreme/strojeva
 - financiranje novog proizvoda/usluge
 - izlazak na novo tržište/međunarodno tržište
 - povećanje energetske učinkovitosti tvrtki

ZAKLJUČCI EX-ANTE PROCJENE

- utvrđena potreba za korištenjem:

- Jamstava

- Mikro i malih zajmova

Okvirno svibanj-lipanj
prvi zahtjevi

- Investicijskih kredita

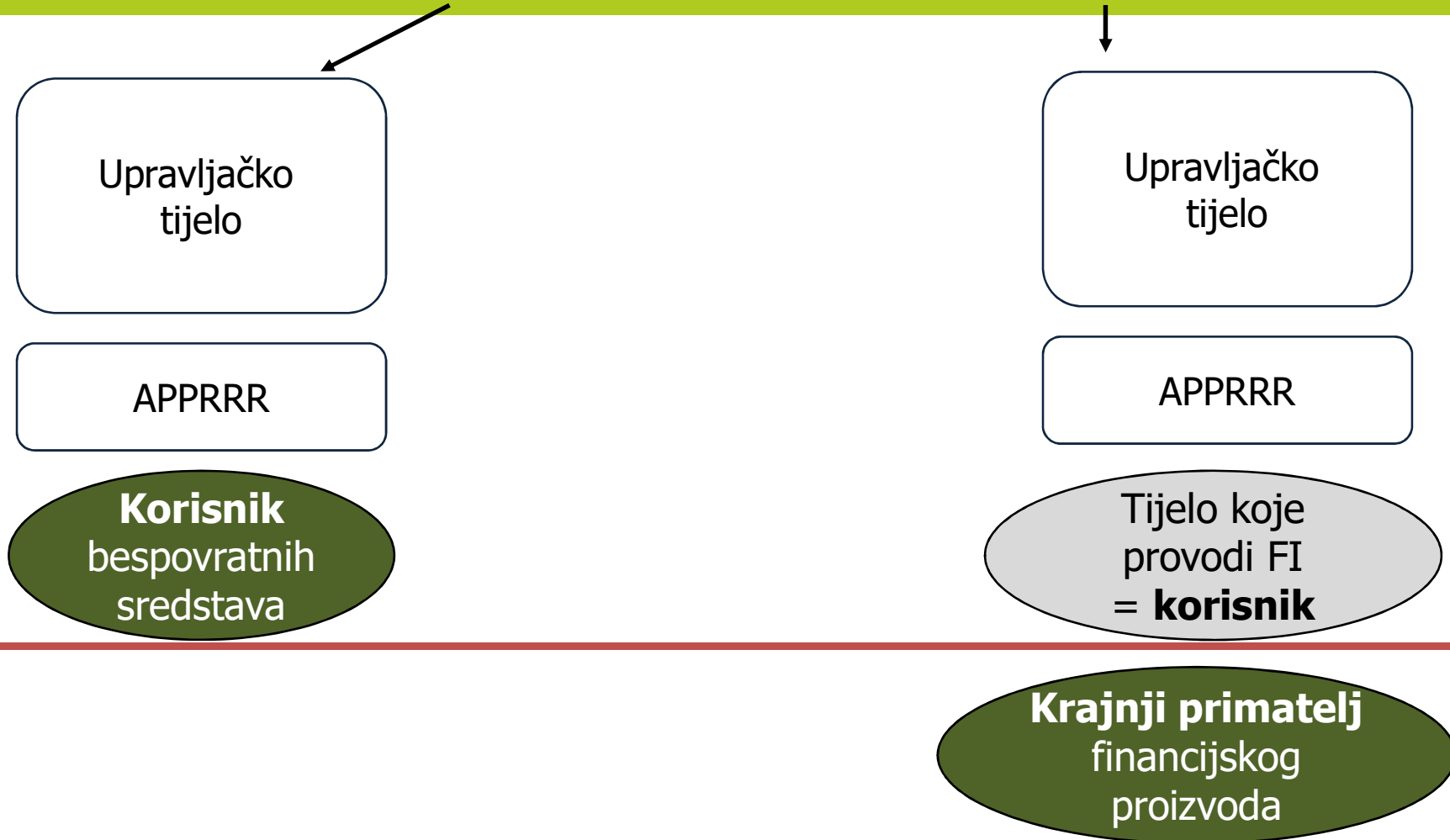
Okvirno do kraja 2018.
godine
prvi zahtjevi

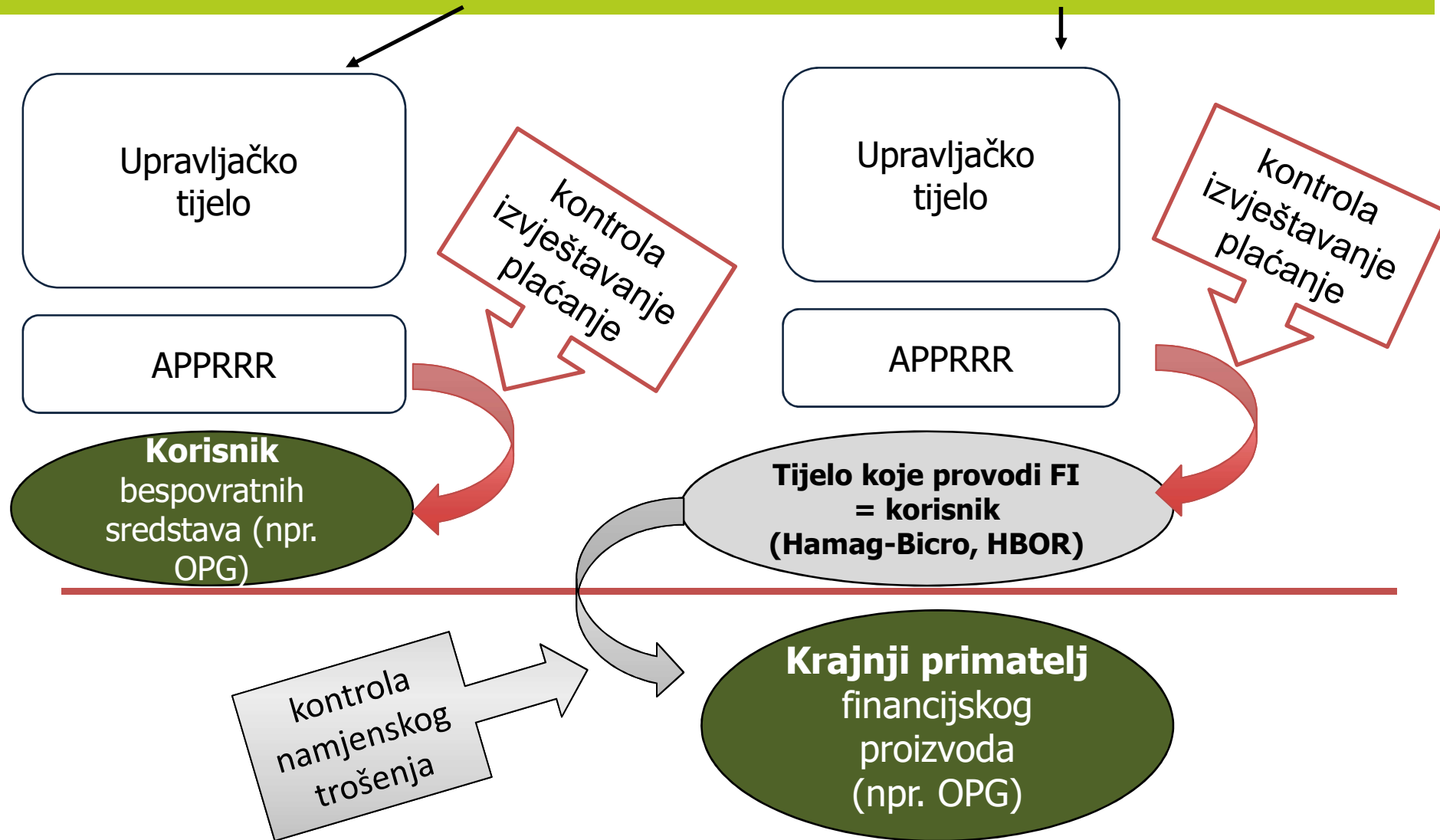
ODABIR IZVORA FINANCIRANJA: OPCIJE

SUSTAV BESPOVRATNA SREDSTVA VS. FI

SUSTAV BESPOVRATNA SREDSTVA VS. FI

SUSTAV FI

- **Krajnji primatelj zajma/jamstva/kredita: ne izvještava APPRRR već pravda troškove prema tijelu koje provodi financijski instrument (HAMAG-BICRO, financijska institucija s kojom HAMAG-BICRO surađuje za plasman jamstava, poslovna banka koju HBOR ugovori u postupku javne nabave)**
- **APPRRR ne kontrolira krajnje primatelje zajmova/jamstava/kredita, već tijela koja provode financijske instrumente (HAMAG-BICRO, HBOR)**

ZAHTJEVI (OPĆENITO) (I):

- prihvatljivost troškova u skladu s člankom 45 Uredbe (EU) br 1305/2013
- prihvatljiva je kupnja rabljene opreme, živih životinja, jednogodišnjeg bilja, obrtnog kapitala.
- ocjena usklađenosti ulaganja s ciljevima pojedinog tipa operacije
- održivost krajnjeg primatelja (financijski kapacitet)
- rizičnost aktivnosti krajnjeg primatelja
- izvedivost, financijska održivost i kvaliteta poslovnog plana

ZAHTJEVI (OPĆENITO) (II):

- izračun potpore: bruto ekvivalent potpore (Gross Grant Equivalent) do maksimalnih iznosa / stopa prema Aneksu II Uredbe (EU) No 1305/2013 i pravilima o državnim potporama/potporama male vrijednosti (minimalni iznosi / stope nisu propisani)
- obrtni kapital prihvatljiv do 30% ukupnog iznosa prihvatljivih troškova, ili (za jamstva i investicijske kredite) do 200.000 EUR, ovisno o tome koji je iznos viši)
- neprihvatljivo, između ostaloga:
 - PDV koji se može povratiti
 - trošak kupovine zemljišta veći od 10% ukupne investicije
 - kamate na dugovanja
 - troškovi neprihvatljivi temeljem pravila o državnim potporama
 - refundacija i refinanciranje.
- Za pogodnosti za mljekarski sektor: min. 50% ulaganja mora se odnositi na primarnu proizvodnju u području govedarstva, kozarstva i ovčarstva odnosno u preradi na mljekare i sirane.

KOMBINACIJA PRR FI I OSTALIH IZVORA FINANCIRANJA

- bespovratna sredstva (grant) PRR ne smiju se koristiti za vraćanje FI
- FI ne smiju se koristiti za predfinanciranje bespovratnih sredstava
- zabrana kombinacije FI s bespovratnim sredstvima u okviru iste investicije (~~FI PRR + grant PRR~~)
- zabrana kombinacije FI PRR (u okviru iste investicije):
 - međusobno (~~FI PRR + FI PRR~~)
 - s drugim ESIF FI (~~FI PRR + FI OPKK~~)
- zabrana kombinacije s nacionalnim jamstvima
 - (~~FI PRR + Jamstveni program „Poljoprivrednici”~~)
- zabranjeno refinanciranje prethodnih zaduženja kroz FI

OBILJEŽJA

Glavne karakteristike financijskih instrumenata

- Brža obrada zahtjeva & brža realizacija investicije
- Obrada zahtjeva prema datumu zaprimanja (svojevrсни trajno otvoreni poziv)
- Prihvatljivi troškovi: kupnja živih životinja, jednogodišnjeg bilja, rabljene opreme, obrtnog kapitala
- Neprihvatljivi su troškovi plaćeni prije datuma podnošenja zahtjeva, PDV koji se može povratiti i refinanciranje prethodnih obaveza
- Nema izvještavanja prema APPRRR

MJERE PRR ZNAČAJNE ZA PROVEDBU FI

- **„FI mjere“ = M4, M6, M8**
- ulaganja u okviru podmjera PRR 2014.-2020.:
 - **4.1** (ulaganja u poljoprivredna gospodarstva)
 - **4.2** (ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda)
 - **6.4** (ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima)
 - **8.6** (ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda)

POTPORA PUTEM FI: MJERE/PODMJERE/TOP-OVI

MJERA	PODMJERA	TIP OPERACIJE
4 Ulaganja u fizičku imovinu	4.1 Ulaganja u poljoprivredna gospodarstva	4.1.1 restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava – 17,65 MEUR
		4.1.2 zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš – 2,94 MEUR
		4.1.3 korištenje obnovljivih izvora energije – 8,82 MEUR
	4.2 Ulaganja u preradu, marketing i/ili razvoj poljoprivrednih proizvoda	4.2.1 povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima - 11,76 MEUR
		4.2.2 korištenje obnovljivih izvora energije – 8,82 MEUR
6 Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja	6.4 Ulaganja u razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima	6.4.1 razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima – 14,71 MEUR
8 Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma	8.6 Ulaganja u šumarske tehnologije te u preradu, mobilizaciju i marketing šumskih proizvoda	8.6.1 modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u pridobivanju drva i šumsko uzgojnim radovima – 2,94 MEUR
		8.6.2 modernizacija tehnologija, strojeva, alata i opreme u predindustrijskoj preradi drva – 2,94 MEUR

1 EUR GENERIRA >2,6 EUR ULAGANJA

**PRIVATNA
SREDSTVA
42,36 MEUR**

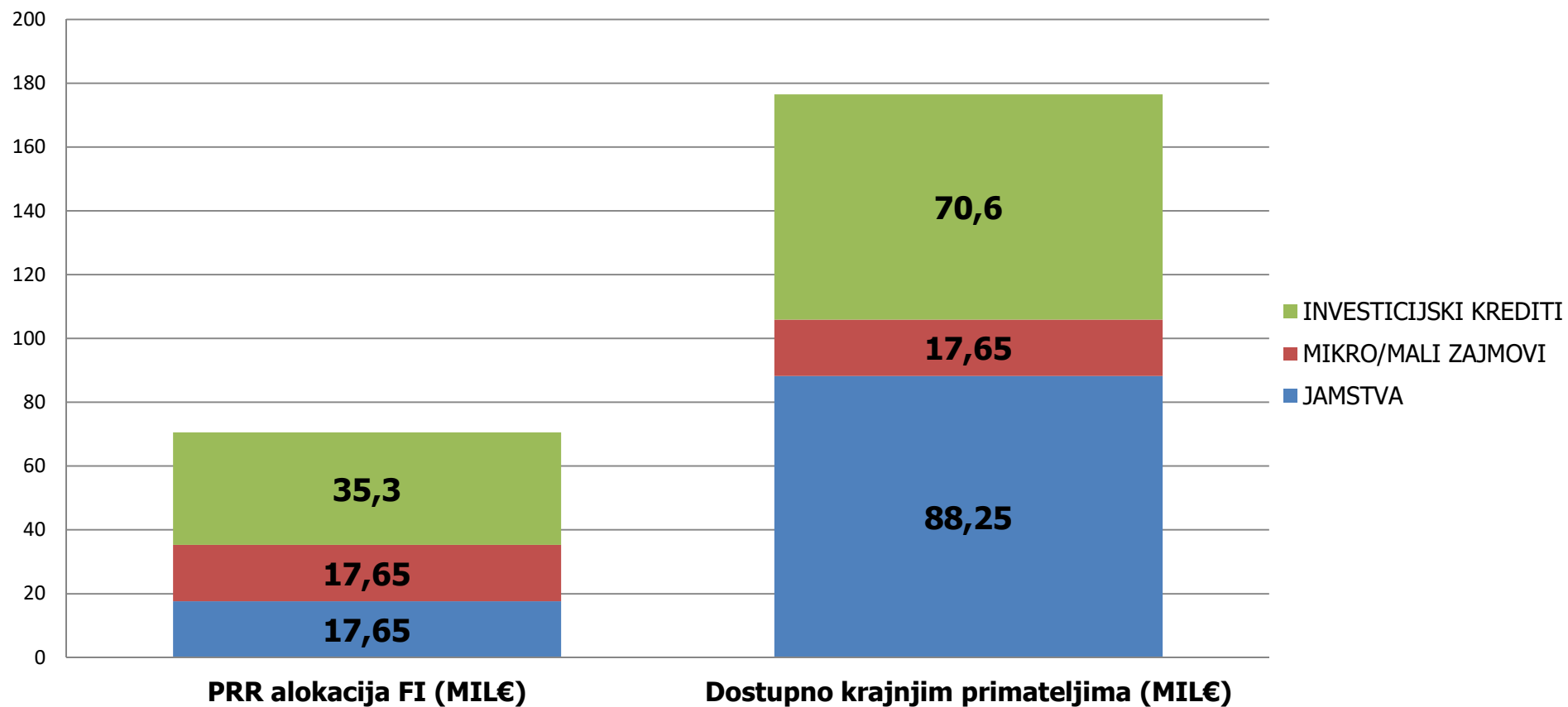
**Ukupno
> 183 MEUR
ULAGANJA**

**PRR
70,6 MEUR**

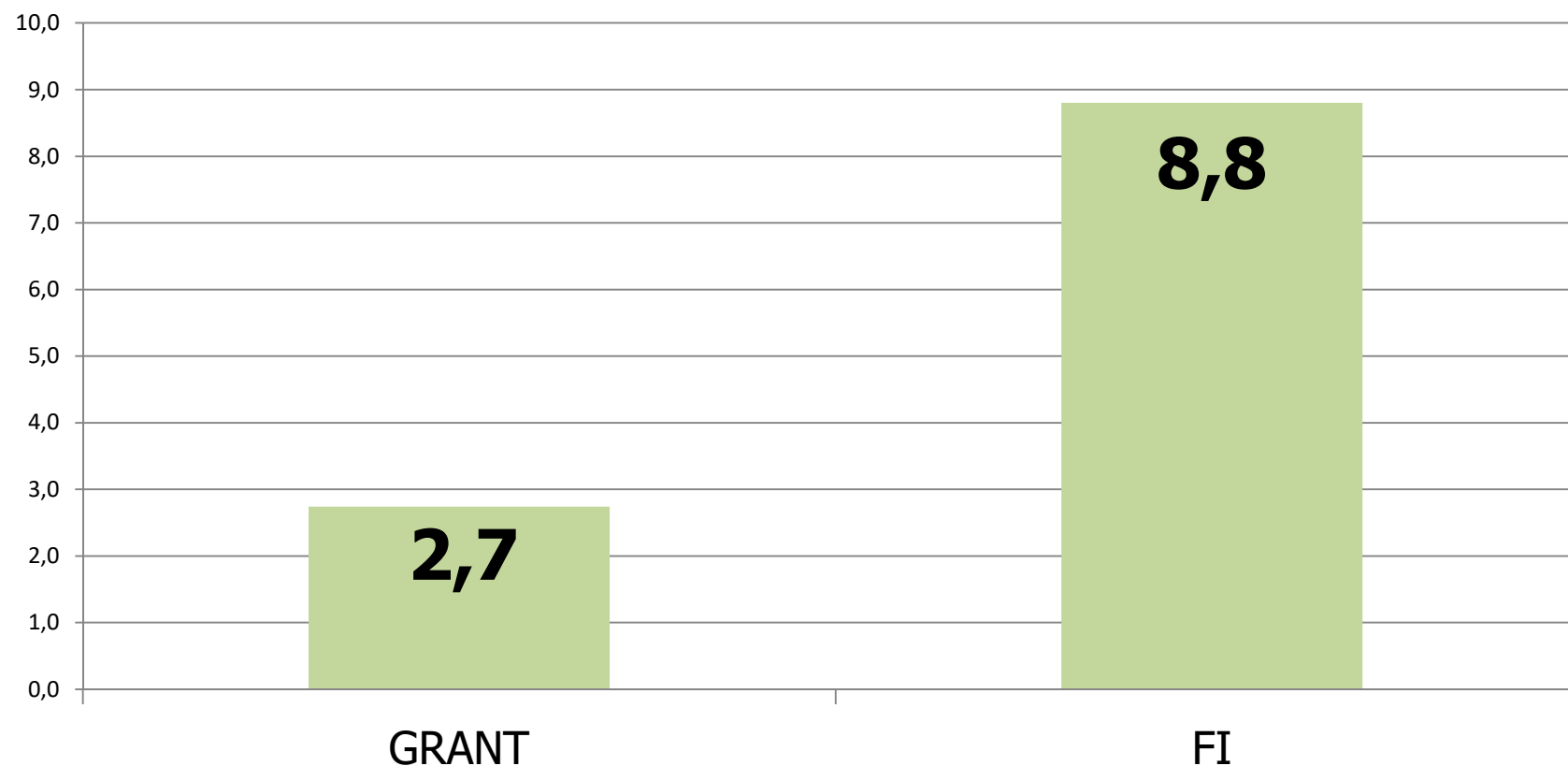
EFEKT POLUGE

EFEKT POLUGE

GRANT VS. FI: OPSEG KORISNIKA

BROJ KORISNIKA / 1 MEUR

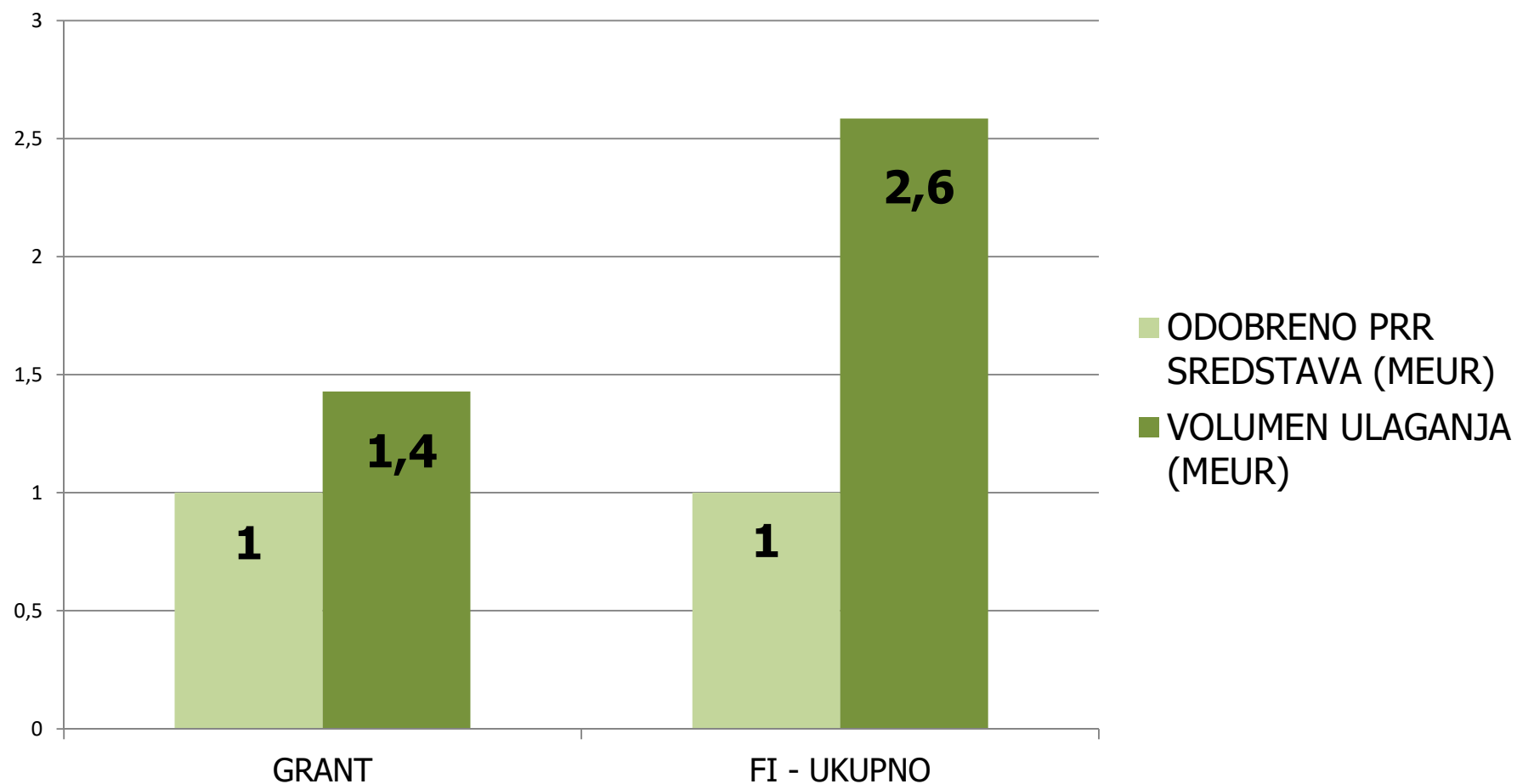

Program
RURALNOG RAZVOJA

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

„VRIJEDNOST ZA NOVAC“ GRANT VS. FI

1. ILUSTRATIVNI PRIMJER - ULAGANJA U MLJEKARSKI SEKTOR

OPG koji se bavi proizvodnjom mlijeka planira uređenje i opremanje mini sirane s ciljem stvaranja uvjeta za preradu mlijeka i proizvodnju finalnog proizvoda veće dodane vrijednosti.

- Grupe troškova: konzultantske usluge (provedba), građevinski radovi, nabava opreme, troškovi pakiranja/prijevoza
- Ukupni procijenjeni trošak investicije iznosi **374.000 HRK**

Usporedni prikaz 2 različita modela financiranja investicije:

- Bez potpore iz Programa ruralnog razvoja (PRR) ili drugih izvora = **komercijalni kredit** (kamata 6%, 10 godina)
Iznos kredita, kamata i naknada = **498.261 HRK**
- Uz potporu iz PRR kroz financijski instrument = **Mali zajmovi za ruralni razvoj (HAMAG – BICRO)** (kamata 0,1%, 10 godina)
Iznos zajma iz financijskog instrumenta na cjelokupni iznos investicije: **375.890 HRK**

2. ILUSTRATIVNI PRIMJER - ULAGANJA U TRAJNI NASAD

Tvrtka planira podizanje trajnog nasada oraha (Juglans regia L.), u intenzivnom plantažnom uzgoju na površini od 5 hektara

- Grupe troškova: konzultantske usluge (provedba), analiza i priprema tla, trošak sadnica i sadnje, sustav navodnjavanja, ograđivanje, nabava mehanizacije, agroekološke mjere
- Ukupni procijenjeni trošak investicije iznosi **667.000 HRK**

Usporedni prikaz 2 različita modela financiranja investicije:

- Bez potpore iz Programa ruralnog razvoja (PRR) ili drugih izvora = **komercijalni kredit** (kamata 6%, 10 godina)
Iznos kredita, kamata i naknada = **888.609 HRK**
- Uz potporu iz PRR kroz financijski instrument = **Investicijski krediti za ruralni razvoj (HBOR)** (kamata 2%, 10 godina)
Iznos investicijskog kredita iz financijskog instrumenta na cjelokupni iznos investicije: **736.477 HRK**

3. ILUSTRATIVNI PRIMJER – ULAGANJA U ŠUMARSKU MEHANIZACIJU

Obrt planira proširenje djelatnosti sa samo sječe stabala na sječu, izradu i izvlačenje drvnih sortimenata, a s obzirom na limitirana financijska sredstva, planira kupnju rabljenog stroja te novih priključaka i opreme.

- Grupe troškova: Ecotrack (rabljeni), prikolica s dizalicom (rabljena), vitlo i uže (novo), lanci za gume (novi)
- Ukupni procijenjeni trošak investicije iznosi **171.080 HRK**

Usporedni prikaz 2 različita modela financiranja investicije od 171.080,00 HRK :

- Bez potpore iz Programa ruralnog razvoja (PRR) ili drugih izvora = **komercijalni kredit** (kamata 6%, 10 godina)
Iznos kredita, kamata i naknada = **227.922 HRK**
- Uz potporu iz PRR kroz financijski instrument = **Mikro zajmovi za ruralni razvoj (HAMAG - BICRO)** (kamata 1%, 10 godina)
Iznos zajma iz financijskog instrumenta na cjelokupni iznos investicije: **179.849 HRK**

JAVNE POTPORE

DRŽAVNE POTPORE / POTPORE MALE VRIJEDNOSTI

- Javne potpore kroz PRR
 - Uredba (EU) br. 1305/2013 (PRILOG II. = IZNOSI I STOPE POTPORE)
- Režimi državnih potpora/potpora male vrijednosti kroz PRR
 - Uredba (EU) br. 1305/2013 (**IZUZEĆE, članak 81.**)
 - Uredba (EU) br. 702/2014 (**ABER**)
 - Uredba (EU) br. 651/2014 (**GBER**)
 - Uredba (EU) br. 1407/2013 (***de minimis***)
- za ulaganja u primarnu poljoprivrednu proizvodnju (tzv. **Annex I** proizvodi), pravila o državnim potporama/potporama male vrijednosti se ne primjenjuju (Uredba (EU) br. 1305/2013, članak 81.)
- kroz FI moguće financiranje Annex I i Non-Annex I proizvoda
- obveza usklađenja na razini EU – prijava Komisiji (davatelj potpore)

DRŽAVNE POTPORE (INDIKATIVNI PRIMJERI REŽIMA)

- JOGURT = Annex I ≠ državna potpora
- VOĆNI JOGURT = Non Annex I = državna potpora
- SIR = Annex I ≠ državna potpora
- SIR SA ZAČINIMA = Non Annex I = državna potpora
- RAKIJA VIŠNJEVAČA = Annex I ≠ državna potpora
- LIKER OD VIŠNJE = Non Annex I = državna potpora

OBVEZE VIDLJIVOSTI ZA KRAJNJE PRIMATELJE

- u javnim i medijskim nastupima obznaniti korištenje FI
- na mrežnim stranicama navesti korištenje FI
- odazvati se pozivu na organizirana događanja informiranja i vidljivosti
- označavanje ulaganja logotipom „FINANCIJSKI INSTRUMENTI ZA RURALNI RAZVOJ”
 - ulaganja u infrastrukturu/građevinske radove putem panoa
 - ostale vrste ulaganja, putem plakata ili informativne ploče
- prihvaća javnu objavu svojih podataka u popisu krajnjih primatelja financijskih instrumenata

4.1.1. RESTRUKTURIRANJE, MODERNIZACIJA I POVEĆANJE KONKURENTNOSTI POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA

KRAJNJI PRIMATELJI

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ
- fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i /ili fizičke i pravne osobe s upisanim stočnim fondom u Jedinstveni registar životinja (uključujući proizvođačke grupe i organizacije priznate sukladno posebnim propisima kojima se uređuje rad proizvođačkih organizacija, koje su upisane u navedeni Upisnik i/ili Registar)
- ulaganja se odnose na gospodarstva čija je ekonomska veličina (standardni output) veća od 6.000 EUR u sektoru voća i povrća i cvijeća i 8.000 EUR u ostalim sektorima (isključujući taj uvjet za zadruge)

4.1.1. RESTRUKTURIRANJE, MODERNIZACIJA I POVEĆANJE KONKURENTNOSTI POLJOPRIVREDNIH GOSPODARSTAVA

ULAGANJA: u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na

- poljoprivrednu proizvodnju
- nove i inovativne tehnologije
- novu opremu i zelene tehnologije (greener technologies)
- restrukturiranje i modernizaciju farmi
- navodnjavanje

4.1.2. ZBRINJAVANJE, RUKOVANJE I KORIŠTENJE STAJSKOG GNOJIVA U CILJU SMANJENJA ŠTETNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i /ili
- fizičke i pravne osobe s upisanim stočnim fondom u Jedinostveni registar životinja (Animal Register)
- proizvođačke grupe i organizacije priznate sukladno posebnim propisima kojima se uređuje rad proizvođačkih organizacija

4.1.2. ZBRINJAVANJE, RUKOVANJE I KORIŠTENJE STAJSKOG GNOJIVA U CILJU SMANJENJA ŠTETNOG UTJECAJA NA OKOLIŠ

ULAGANJA u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na:

- skladištenje stajskog gnojiva,
- objekata za skladištenje i čuvanje te
- povezanu opremu

4.1.3 KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i /ili
- fizičke i pravne osobe s upisanim stočnim fondom u Jedinствeni registar životinja (Animal Register)

4.1.3 KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

ULAGANJA: u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na izgradnju objekata za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora (biomasa, sunčeva energija) za korištenje na poljoprivrednim gospodarstvima

- kapacitet postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora ne smije biti veći od potreba gospodarstva
- ulaganja u postrojenja za proizvodnju električne energije za vlastite potrebe iz biomase su isključena iz potpore, ako ne koriste minimalno 50 posto toplinske energije
- za dokazivanje ukupne godišnje energetske učinkovitosti na proizvodnom postrojenju moraju biti osigurana mjerenja (ugrađena mjerna oprema (brojilo))
- prihvatljivo je korištenje silažnog kukuruza, žitarica, usjeva bogatih škrobom i šećerom (isključujući otpad, ostatke i nusproizvode) i to maksimalno do 20 posto ukupne biomase

4.2.1 POVEĆANJE DODANE VRIJEDNOSTI POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- fizičke i pravne osobe registrirane za preradu primarnih poljoprivrednih proizvoda
- fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i /ili
- fizičke i pravne osobe s upisanim stočnim fondom u Jedinstveni registar životinja (Animal Register)
- proizvođačke grupe i organizacije priznate sukladno posebnim propisima kojima se uređuje rad proizvođačkih organizacija

4.2.1 POVEĆANJE DODANE VRIJEDNOSTI POLJOPRIVREDNIM PROIZVODIMA

ULAGANJA: u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na

- povećanje dodane vrijednosti proizvoda poljoprivredne proizvodnje za primarne poljoprivredne proizvođače, kao i za one koji prerađuju poljoprivredne proizvode kao isključivu aktivnost
- modernizaciju postojećeg proizvodnog kapaciteta, uvođenje inovativnih praksi u proizvodne kapacitete i energetska učinkovitost i zaštitu okoliša

4.2.2 KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- fizičke i pravne osobe upisane u Upisnik poljoprivrednika i /ili
- fizičke i pravne osobe s upisanim stočnim fondom u Jedinstveni registar životinja (Animal Register)
- proizvođačke grupe i organizacije priznate sukladno posebnim propisima kojima se uređuje rad proizvođačkih organizacija
- fizičke i pravne osobe registrirane za preradu poljoprivrednih proizvoda

4.2.2 KORIŠTENJE OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

ULAGANJA:

- Ulaganja u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnose na izgradnju objekata za proizvodnju energije iz OIE za korištenje u preradi prehrambenih proizvoda

6.4.1 RAZVOJ NEPOLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP (u rangu mikro/malih), u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- poljoprivredna gospodarstva upisana u upisnik poljoprivrednih gospodarstava (Upisnika Poljoprivrednika pri APPRRR) najmanje 12 mjeseci te fizičke osobe u svojstvu nositelja ili člana obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva koje razvijaju nepoljoprivrednu djelatnost, upisani u Upisnik poljoprivrednih proizvođača najmanje 12 mjeseci
- poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od najmanje 2,000 EUR
- korisnik mora biti registriran za specifičnu djelatnost vezanu uz planirano prihvatljivo ulaganje najkasnije do trenutka podnošenja zahtjeva za financiranje ulaganja
- planirana nepoljoprivredna djelatnost mora se odvijati na području JLS u kojoj je sjedište poljoprivrednog gospodarstva, u naselju s najviše 5,000 stanovnika

6.4.1 RAZVOJ NEPOLJOPRIVREDNIH DJELATNOSTI U RURALNIM PODRUČJIMA

ULAGANJA: u materijalnu i nematerijalnu imovinu koja se odnosi na razvoj nepoljoprivrednih aktivnosti

- aktivnosti u ruralnom turizmu
- prerada, marketing i izravna prodaja lokalnih proizvoda
- tradicionalni obrti i zanati i rukotvorine
- pružanje usluga u ruralnim područjima za poljoprivredni i šumarski sektor
- turizam u ruralnim područjima za sljedeće vrste turističke ponude:
 - ugostiteljsko turističke usluge na poljoprivrednom gospodarstvu ili obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu (vinotočje/kušaonica, izletišta, soba, apartman, ruralna kuća za odmor, kamp, te poljoprivredne, šumarske, sportsko-rekreativne, edukativne i slične aktivnosti vezane za poljoprivredno gospodarstvo)
 - ugostiteljsko turističke usluge vezane za sljedeće skupine ugostiteljskih objekata: „hoteli“ (hotel, aparthotel, hotel baština, integrirani, difuzni, pansion), „kampovi“ (kamp, kampiralište, kamp odmorište) i ostali ugostiteljski objekti za smještaj (hostel, planinarski dom, lovački dom, robinzonski smještaj i dr.), te njihovi prateći i dodatni sadržaji;
 - ugostiteljsko- turističke usluge u objektima tradicijske (kulturne) baštine,
 - turističke usluge vezane za planinski, pustolovni, sportsko-rekreativni, cikloturizam, zdravstveni, edukativni i druge posebne oblike turizma na ruralnom prostoru.

8.6.1 MODERNIZACIJA TEHNOLOGIJA, STROJEVA, ALATA I OPREME U PRIDOBIVANJU DRVA I ŠUMSKOUZGOJNIM RADOVIMA

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- šumoposjednici upisani u Upisnik šumoposjednika pri Ministarstvu poljoprivrede;
- udruženja šumoposjednika
- obrti / MSP licencirani izvoditelji radova u šumarstvu pri Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvne tehnologije

8.6.1 MODERNIZACIJA TEHNOLOGIJA, STROJEVA, ALATA I OPREME U PRIDOBIVANJU DRVA I ŠUMSKOUZGOJNIM RADOVIMA

ULAGANJA: u materijalnu i nematerijalnu imovinu povezanu s

- povećanjem učinkovitosti, okolišne prihvatljivosti, ergonomije i sigurnosti radnih procesa u pridobivanju drva i šumskouzgojnim radovima kroz modernizaciju postojećih i uvođenje novih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva, alata i opreme
- modernizacijom postojećih i uvođenjem učinkovitih i okolišno prihvatljivih tehnologija, strojeva, alata i opreme za pridobivanje drva

8.6.2 MODERNIZACIJA TEHNOLOGIJA, STROJEVA, ALATA I OPREME U PREDINDUSTRIJSKOJ PRERADI DRVA

KRAJNJI PRIMATELJI:

- MSP, u skladu s Preporukom Europske komisije 2003/361/EZ (Prilog I)
- subjekti registrirani za djelatnosti prerade drva sukladno nacionalnim propisima

8.6.2 MODERNIZACIJA TEHNOLOGIJA, STROJEVA, ALATA I OPREME U PREDINDUSTRIJSKOJ PRERADI DRVA

ULAGANJA u materijalnu i nematerijalnu imovinu

- koja je usmjerena ka povećanju učinkovitosti, okolišne prihvatljivosti, ergonomije i radnih procesa u predindustrijskoj preradi drva kroz modernizaciju postojećih i uvođenje učinkovitih i okolišno pogodnih tehnologija, strojeva, alata i opreme
- koja se odnosi na uvođenje informacijsko-komunikacijskih tehnologija u predindustrijsku preradu drva

POKRENUTI FINANCIJSKI INSTRUMENTI PRR-A

FINANCIJSKI INSTRUMENT	POJEDINAČNA JAMSTVA ZA RURALNI RAZVOJ	MIKRO I MALI ZAJMOVI ZA RURALNI RAZVOJ	INVESTICIJSKI KREDITI ZA RURALNI RAZVOJ
TIJELO KOJE PROVODI FI	HAMAG-BICRO u suradnji s financijskim institucijama	HAMAG-BICRO	HBOR, putem poslovnih banaka koje će odabrati putem javne nabave
DOPRINOS EPFRR	15 MEUR	15 MEUR	30 MEUR
NACIONALNO SUFINANCIRANJE IZ PRR	2,65 MEUR	2,65 MEUR	5,3 MEUR

KORACI DO PRVIH ZAHTJEVA KRAJNJIH PRIMATELJA ZA MIKRO/MALE ZAJMOVE (HAMAG-BICRO)

Donošenje Kreditnog programa na VRH

(postupak u tijeku)

Potpisivanje Sporazuma o financiranju

(potpisan – travanj 2018.)

Priprema i usuglašavanje Kreditnog programa

(pripremljeno: svibanj 2018.)

KORACI DO PRVIH PRIJAVA KRAJNJIH PRIMATELJA ZA JAMSTVA (HAMAG-BICRO)

Usvajanje Jamstvenog programa na VRH
(postupak u tijeku)

**Poziv na iskaz interesa prema
financijskim institucijama
(banke/leasing društva)**
(očekivano: lipanj 2018.)

**Potpisivanje Sporazuma
o financiranju**
*(potpisan – travanj
2018.)*

**Priprema Jamstvenog programa i
usuglašavanje s područjem državnih potpora**
(pripremljeno: svibanj 2018.)

KORACI DO PRVIH PRIJAVA KRAJNJIH PRIMATELJA ZA INVESTICIJSKE KREDITE (HBOR)

Provedba FI putem odabranih banaka

(do kraja 2018.)

Potpisivanje Sporazuma o financiranju

(potpisan – travanj 2018.)

**Javna nabava – odabir banaka
(financijskih posrednika)**

(u pripremi)

FI HAMAG-BICRO-A

- Mikro zajmovi za ruralni razvoj
- Mali zajmovi za ruralni razvoj
- Pojedinačna jamstva za ruralni razvoj

OSNOVNI UVJETI FI-A KOJE PROVODI HAMAG-BICRO

- ✓ HAMAG-BICRO će **zajmove izravno odobravati** krajnjim primateljima a skladu s uvjetima PRR za definirane mjere/podmjere/tipove operacija, a koji pripadaju kategoriji mikro, malih i srednjih poduzeća
- ✓ **Zajmovi** moraju biti novi, isključuje se refinanciranje postojećih zajmova
- ✓ HAMAG-BICRO će **jamstva provoditi u suradnji s financijskim institucijama** (bankama i leasing društvima)
- ✓ Kombinacija mikro i malih zajmova te jamstava s bespovratnim sredstvima i/ili drugim financijskim instrumentima sufinanciranim iz bilo kojeg od ESI fondova je zabranjena u sklopu iste investicije
- ✓ Geografski obuhvat u provedbenom smislu je cijeli teritorij Republike Hrvatske osim urbanih središta gradova Zagreb, Osijek, Rijeka i Split

MIKRO ZAJMOVI ZA RURALNI RAZVOJ

Ciljana skupina	Mikro, mali subjekti gospodarstva
Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma
Iznos u EUR	1.000 - 25.000 (isplate krajnjim primateljima vršiti će se u kunama)
Naknada za obradu zahtjeva	Ne naplaćuje se krajnjim primateljima
Druge naknade i uvjeti	Nema naknade za rezervaciju sredstava, interkalarne kamate, naknade za prijevremenu otplatu kredita te nije obvezno vlastito učešće krajnjeg primatelja
Kamatna stopa	0,5% i 1,0% - ovisno o razvijenosti JLS ulaganja 0,1% za mljekarski sektor
Rok korištenja	6 mjeseci
Poček	Do 12 mjeseci, ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok i način otplate	Do 5 godina uz uključeni poček; kvartalna otplata glavnice i kamate
Instrument osiguranja	Zadužnice poslovnog subjekta/vlasnika i ostali instrumenti osiguranja prema procjeni rizika
Državna potpora	De minimis; u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 1305/2013)

MALI ZAJMOVI ZA RURALNI RAZVOJ

Ciljana skupina	Mikro, mali i srednji subjekti gospodarstva
Namjena zajmova	Investicije u materijalnu i nematerijalnu imovinu, uključujući i obrtna sredstva do najviše 30% ukupnog iznosa zajma
Iznos u EUR*	25.001 – 50.000 (isplate krajnjim primateljima vršiti će se u kunama)
Naknada za obradu zahtjeva	Ne naplaćuje se krajnjim primateljima
Druge naknade i uvjeti	Nema naknade za rezervaciju sredstava, interkalarne kamate, naknade za prijevremenu otplatu kredita te nema vlastitog učešća
Kamatna stopa	0,5% i 1,0% - ovisno o razvijenosti JLS ulaganja 0,1% za mljekarski sektor
Rok korištenja	6 mjeseci
Poček	Do 12 mjeseci, ukoliko je rok otplate dulji od 2 godine
Rok i način otplate	Do 10 godina uz uključeni poček; kvartalna otplata, kvartalna otplata glavnice i kamate
Instrument osiguranja	Zadužnice poslovnog subjekta/vlasnika i ostali instrumenti osiguranja prema procjeni rizika
Državna potpora	De minimis; u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 1305/2013)

POJEDINAČNO JAMSTVO ZA RURALNI RAZVOJ

Ciljana skupina	Mikro, mali i srednji subjekti gospodarstva
Minimalni iznos jamstva	Nije određeno
Maksimalni iznos jamstva	1.300.000 EUR
Maksimalna stopa jamstva	80%
Minimalno trajanje jamstva	12 mjeseci
Maksimalno trajanje jamstva	15 godina
Namjena kredita za koje se izdaje jamstvo	Osnovna i obrtna sredstva
Udio obrtnih sredstava	Do 200.000 EUR, odnosno do 30% ukupnog iznosa prihvatljivih troškova, ovisno o tome koji je iznos viši.
Premija rizika	Do 0,25% odobrenog iznosa jamstva
Obuhvat jamstva	Glavnica kredita
Potpورا	De minimis/ABER/GBER; u skladu s Aneksom II Uredbe (EU) br. 1305/2013)
Sredstva osiguranja (kolaterali)	Zadužnice subjekta, vlasnika i ostali instrumenti osiguranja prema procjeni rizika
Minimalni faktor multiplikacije	5

KRAJNJI PRIMATELJI ZA ZAJMOVE I JAMSTVA

a) u okviru Mjere 4 iz PRR

- **u sektoru poljoprivrede** to je fizička ili pravna osoba te skupine fizičkih ili pravnih osoba koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu, uključujući i proizvođačke grupe/organizacije, upisani u Upisnik poljoprivrednika i/ili Registar farmi i/ili registrirani za preradu proizvoda iz Dodatka 1. Ugovora o EU, osim proizvoda ribarstva, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (dalje u tekstu: OPG),
 - obrt,
 - trgovačko društvo ili zadruga ili proizvođačka organizacija te
 - druga pravna osoba;
- **u sektoru prerade** to je poslovni subjekt registriran za preradu proizvoda iz Dodatka 1. Ugovora o EU, osim proizvoda ribarstva, koji je fizička ili pravna osoba, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - OPG,
 - obrt,
 - trgovačko društvo ili zadruga ili proizvođačka organizacija te
 - druga pravna osoba;

b) u okviru Mjere 6 iz PRR

- mikro i mali poduzetnici - poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednika i fizičke osobe u svojstvu nositelja OPG-a (član OPG-a može biti nositelj aktivnosti diversifikacije), što obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - OPG,
 - obrt,
 - trgovačko društvo;
 - druga pravna osoba;

c) u okviru Mjere 8 iz PRR

- **u sektoru šumarstva** to je šumoposjednik koji je fizička ili pravna osoba privatnog prava – vlasnik i/ili posjednik šume upisan u upisnik šumoposjednika, udruga šumoposjednika i izvoditelj šumarskih radova koji je fizička ili pravna osoba koja je registrirana za izvođenje šumarskih radova te je u postupku licenciranja potvrđena kao kvalificirana i poslovno sposobna za njihovo izvođenje

HODOGRAM ODOBRAVANJA ZAJMOVA I JAMSTAVA

ZAJMOVI

Podnošenje zahtjeva:
krajnji primatelj HAMAG-BICRO-u

Obrada zahtjeva: HAMAG-BICRO

Odobranje, plaćanje: HAMAG-BICRO krajnjem primatelju
Pravdanje troškova: krajnji primatelj HAMAG-BICRO-u

JAMSTVA

Podnošenje zahtjeva za
kredit: krajnji primatelj
poslovnoj banci

Podnošenje zahtjeva za
jamstvo:
Poslovna banka krajnjeg
primatelja HAMAG-BICRO-u

Obrada zahtjeva: HAMAG-BICRO

Izdavanje jamstva: HAMAG-BICRO banci

Pravdanje troškova: HAMAG-BICRO na temelju
dokumenata banke

FI HBOR-A

INVESTICIJSKI KREDITI ZA RURALNI RAZVOJ

„INVESTICIJSKI KREDITI ZA RURALNI RAZVOJ“

ULOGE U PROVEDBI

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE

**Upravljačko
tijelo Programa
ruralnog razvoja
RH za razdoblje
2014.-2020.**

*(upravlja i
odgovara za
cjelokupnu
provedbu PRR)*

AGENCIJA ZA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI, RIBARSTVU I RURALNOM RAZVOJU

**Akreditirana
Agencija za
plaćanja**

*(kontrolira i verificira
troškove te vrši
plaćanja prema
HBOR-u)*

HBOR

**Upravitelj fonda
sredstava
dodijeljenih za
provedbu FI**

*(odabire poslovne
banke za suradnju,
provodi kontrolu nad
izvršavanjem
ugovorenih obveza,
izvještava prema
APPRRR i MP)*

POSLOVNE BANKE

**Financijski
posrednici**

*(administrativni
agenti, platni
agenti i agenti
osiguranja)*

„INVESTICIJSKI KREDITI ZA RURALNI RAZVOJ“

KLJUČNE ZNAČAJKE FINANCIJSKOG INSTRUMENTA

KRAJNJI PRIMATELJI	Poljoprivrednici i prerađivači poljoprivrednih proizvoda te subjekti koji djeluju u sektoru šumarstva.
NAMJENA KREDITA	Ulaganja u dugotrajnu materijalnu i nematerijalnu imovinu, a sve u skladu s prihvatljivim namjenama po pojedinoj podmjeri PRR. Financiranje obrtnih sredstava povezanih s ulaganjem (do 30% iznosa prihvatljivih troškova ulaganja ili 200.000 EUR, ovisno o tome koje je iznos viši).
NAJNIŽI IZNOS KREDITA	50,001 EUR u kunskoj protuvrijednosti.
NAJVIŠI IZNOS KREDITA	1 mil EUR u kunskoj protuvrijednosti.
ROKOVI OTPLATE	Do 15 godina, uključivši do 3 godine počeka, odnosno do 5 godina počeka za trajne nasade. Rok korištenja kredita do 18 mjeseci.
VALUTA KREDITA	U kunama ili u kunama s valutnom klauzulom.
KAMATNA STOPA ZA KRAJNJEG KORISNIKA	Prosjek zbroja kamatne stope na dio Programskog doprinosa (0%) i kamatne stope na dio kredita iz sredstava poslovne banke (prema ponudi u javnoj nabavi).
DODANA VRIJEDNOST	- Niža efektivna cijena financiranja, što se ostvaruje kroz nisku kamatnu stopu te oslobođenje od plaćanja naknada koje se uobičajeno naplaćuju prilikom odobrenja i korištenja kredita. - Vlastito učešće korisnika kredita u investiciji iznosi u pravilu 10% ukupne vrijednosti investicije bez PDV-a, a moguće je financirati i do 100% ukupne vrijednosti investicije bez PDV-a, a sve sukladno procjeni poslovne banke.

KRAJNJI PRIMATELJI ZA INVESTICIJSKE KREDITE

a) u okviru Mjere 4 iz PRR

- **u sektoru poljoprivrede** to je fizička ili pravna osoba te skupine fizičkih ili pravnih osoba koje obavljaju poljoprivrednu djelatnost na poljoprivrednom gospodarstvu, uključujući i proizvođačke grupe/organizacije, upisani u Upisnik poljoprivrednika i/ili Registar farmi i/ili registrirani za preradu proizvoda iz Dodatka 1. Ugovora o EU, osim proizvoda ribarstva, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo (dalje u tekstu: OPG),
 - obrt,
 - trgovačko društvo ili zadruga ili proizvođačka organizacija te
 - druga pravna osoba;
- **u sektoru prerade** to je poslovni subjekt registriran za preradu proizvoda iz Dodatka 1. Ugovora o EU, osim proizvoda ribarstva, koji je fizička ili pravna osoba, a obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - OPG,
 - obrt,
 - trgovačko društvo ili zadruga ili proizvođačka organizacija te
 - druga pravna osoba;

b) u okviru Mjere 6 iz PRR

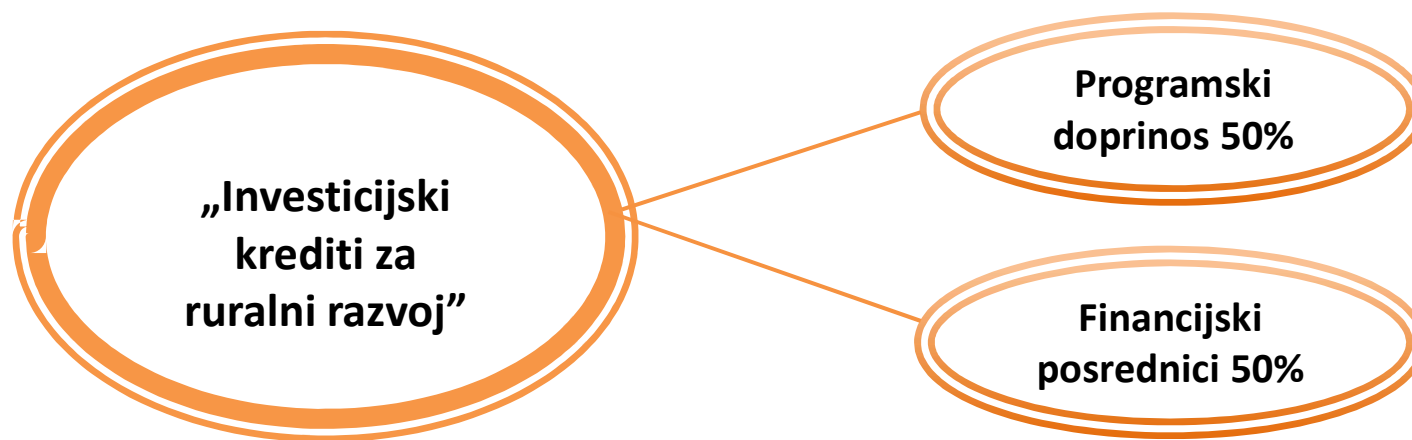
- mikro i mali poduzetnici - poljoprivredna gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednika i fizičke osobe u svojstvu nositelja OPG-a (član OPG-a može biti nositelj aktivnosti diversifikacije), što obuhvaća sljedeće organizacijske oblike:
 - OPG,
 - obrt,
 - trgovačko društvo;
 - druga pravna osoba;

c) u okviru Mjere 8 iz PRR

- **u sektoru šumarstva** to je šumoposjednik koji je fizička ili pravna osoba privatnog prava – vlasnik i/ili posjednik šume upisan u upisnik šumoposjednika, udruga šumoposjednika i izvoditelj šumarskih radova koji je fizička ili pravna osoba koja je registrirana za izvođenje šumarskih radova te je u postupku licenciranja potvrđena kao kvalificirana i poslovno sposobna za njihovo izvođenje

„INVESTICIJSKI KREDITI ZA RURALNI RAZVOJ“ PROVEDBA I IZNOSI SREDSTAVA

Iznos sredstava dostupnih za financijski instrument

- Iznos Programskog doprinosa namijenjen za provedbu FI „Investicijski krediti za ruralni razvoj“ iznosi 35.294.117,64 EUR, što u protuvrijednosti u nacionalnoj valuti iznosi **268.235.294,06 HRK**. Navedeni Programski doprinos sufinanciran je sredstvima EPFRR u iznosu od 228.000.000,00 HRK te nacionalnim doprinosom u iznosu od 40.235.294,06 HRK.
- Financijski posrednici će krajnjim primateljima osigurati iznos koji odgovara Programskom doprinosu, umanjenom za iznos upravljačkih troškova i naknada HBOR-a i financijskih posrednika. **Na ovaj način postiže se efekt poluge od 2x.**

PREDSTOJEĆE AKTIVNOSTI

**1. Odabir
financijskih
posrednika putem
javne nabave**

**2. Pregovaranje i
potpisivanje
Sporazuma o
financiranju s
odabranim
financijskim
posrednicima**

**3. Provedba
financijskog
instrumenta
„Investicijski
krediti za ruralni
razvoj”**

HODOGRAM ODOBRENJA KREDITA

1	2	3	4	5
Zahtjev za kredit	Obrada kredita	Odluka o odobrenju kredita	Datum sklapanja ugovora o kreditu	Razdoblje korištenja kredita
Investitor dostavlja zahtjev za kredit poslovnoj banci koja provodi ovaj Program. Uz zahtjev za kredit, potrebno je dostaviti i ostalu relevantnu dokumentaciju o planiranoj investiciji, koju zatraži poslovna banka u cilju provjere prihvatljivosti investicije, projekta i investitora za financiranje.	Temeljem dostavljene dokumentacije i prikupljenih informacija o investitoru i investiciji, poslovna banka provodi analizu kreditnog zahtjeva te priprema kreditni prijedlog za odobrenje kredita. Odluku o odobrenju donosi isključivo poslovna banka. Zakonsko pravo na kredit ne postoji.	Odobrenje kredita i priprema ugovorne dokumentacije.	Potpis ugovora o kreditu s Investitorom - Krajnjima primateljem i dostava instrumenata osiguranja (kolateral) koje traži poslovna banka.	do 18 mjeseci od potpisa ugovora o kreditu s Krajnjim primateljem Odnosi se na razdoblje postepene isplate kredita kako investicija napreduje. Investitor određuje duljinu roka korištenja vodeći računa o visini investicije i dinamici kojom se ista provodi, a temeljem dogovora sa dobavljačima opreme/izvođačima radova. Radnje u ovom razdoblju uključuju: 1) Ispostava fakture od strane izvođača/dobavljača za obavljene radove/isporuke 2) Kontrola nastalih troškova ulaganja od strane poslovne banke 3) Puštanje dijela kredita radi plaćanja dobavljača/izvođača radova temeljem dostavljenih faktura/situacija Po predmetnim kreditima Krajnji primatelj je oslobođen plaćanja naknade za obradu kredita i naknade za rezervaciju sredstava. Za vrijeme korištenja kredita, Krajnji primatelj plaća samo redovnu kamatu, a koja se obračunava na iznos iskorištenog kredita.

HODOGRAM ODOBRENJA KREDITA

6	
Razdoblje otplate kredita	
Razdoblje počeka (opcionalno)	Razdoblje otplate glavnice kredita
do 3 godine, odnosno 5 godina kod ulaganja u trajne nasade	određuje se za svaku investiciju individualno, a max do 15 godina uključujući razdoblje počeka
Odnosi se na razdoblje od završetka razdoblja korištenja kredita do početka otplate glavnice kredita, Za to vrijeme Krajnji primatelj plaća samo kamatu na iskorišteni kredit, ali još ne otplaćuje glavicu kredita. Kamata za vrijeme počeka je u visini redovne kamate, a koja se obračunava na iznos iskorištenog kredita. Uobičajeno je to razdoblje: od završetka investicije (odnosno od završetka korištenja kredita) do trenutka kada investicija počinje davati rezultate na koju se oslanja otplata samog kredita	Otplata kredita u ratama kroz ugovoreno razdoblje otplate, pri čemu se vodi računa o: *postojećim financijskim kapacitetima Krajnjeg primatelja *projiciranom povratu investicije Dodatno, ukoliko korisnik kredita/Krajnji primatelj ima dostatne postojeće financijske kapacitete za otplatu investicijskog kredita, preporuča se kraće razdoblje otplate kredita iz više razloga, a oni ključni su: 1) manji troškovi financiranja (ukupan iznos plaćene kamate se smanjuje kako je rok otplate manji) 2) bržom otplatom kredita prije se oslobađaju financijski kapaciteti Krajnjeg primatelja za buduća ulaganja radi održavanja postojeće razine proizvodnje/uzgoja te eventualnih dodatnih povećanja kapaciteta 3) potencijalno manji zahtjevi za instrumentima osiguranja kredita od strane banke, s obzirom da je procijenjeni rizik pojedinog kredita na duži rok veći u odnosu na kredit kojem je rok povrata kraći

RAZLOZI INVESTIRANJA

- Povećanje postojeće proizvodnje
- Održavanje i adaptacija
- Nova proizvodnja
- Postizanje veće ekonomičnosti, produktivnosti i rentabilnosti poslovanja
- Poboljšanje kvalitete proizvoda
- Poboljšanje uvjeta i rada života na gospodarstvu
- Formiranje novog gospodarstva

Razlog za investiciju ne bi trebao biti prvenstveno dobivanje bespovratnih sredstava, već ista trebaju **biti poticaj za razvoj poljoprivrede i dobre poduzetničke prakse.**

PREPORUKE INVESTITORIMA

- Pojava ideje o potrebi investicije - definirati svoje potrebe (što mi treba, cijena, koji su efekti, tko će biti zadužen za provedbu projekta – investitor i/ili konzultant)
- Priprema projekta (prikupljanje dokumentacije, ponuda, razmatranje mogućnosti financiranja projekta – vlastita sredstva i/ili kredit i/ili grant, cijena novca, vremenski interval, podnošenje zahtjeva za kredit)
- Ocjena projekta (poslovna banka)
- Izvedba projekta (zaključenje ugovora sa PB, realizacija, kupnja, stavljanje u funkciju)

OCJENA PROJEKTA

Prilikom obrade zahtjeva u PB, uobičajeno se sagledava:

- Dosadašnje poslovanje investitora (financijska izvješća), mogućnost zaduživanja, iskustvo, uspješnost, pozicija na tržištu, konkurencija, urednost u podmirivanju obveza
- Poslovni plan/investicijska studija (provjera vjerodostojnosti ulaznih podataka, tržište nabave i prodaje, ugovori sa kupcima)
- Poslovne sposobnosti (znanje, vještine, obrazovanje, rukovođenje)
- Trenutna situacija u djelatnosti kojom se bavi investitor i u koju ulaže
- Vlastito učešće – provjera i dokaz
- Tehnička dokumentacija – realnost i legalitet investicije, procjena vrijednosti nekretnina i pokretnina koje se nude za osiguranje
- Rizike poslovanja

NE POSTOJI PRAVO NA KREDIT NITI OBVEZA KREDITIRANJA

CILJEVI - BUDUĆNOST

- Odvajanje socijalnog i ekonomskog vida poljoprivredne proizvodnje
- Usmjerenost na tržišnu proizvodnju i konkurentnost
- Modernizacija i povećanje kapaciteta
- Cjeloživotno obrazovanje i primjena istraživanja i novih tehnologija
- Poboljšanje kvalitete prehrambenih proizvoda
- Poticanje i razvijanje konkurentnosti proizvodnje i prerade hrane
- Usklađivanje proizvodnih i skladišnih kapaciteta
- **Poboljšati suradnju otkupa, prerade i prodaje**

MREŽA PODRŠKE I INFORMIRANJA

**www.ruralnirazvoj.hr: info o
otvaranju kreditnih i jamstvenog programa &
poveznice na HAMAG-BICRO I HBOR**

- **Savjetodavna služba: kontakt osobe za FI**
- **Pitanja:**
 - ❑ *Ministarstvo poljoprivrede: FI.PRR@mps.hr*
 - ❑ *HAMAG-BICRO: zajmovi@hamagbicro.hr;
jamstva@hamagbicro.hr*
 - ❑ *HBOR: ruralni.krediti@hbor.hr*

?!??

!!?!!!!

;;;????????????????????

